Přijímací zkouška na navazující magisterské studium 2015

Studijní program: Matematika
Studijní obory: MMUI

Varianta A

Řešení příkladů pečlivě odůvodněte.

Příklad 1 (25 bodů)

Navrhněte deterministický konečný automat nad abecedou $\{0, 1\}$, který přijímá všechna slova splňující zároveň tyto podmínky:

- slovo obsahuje aspoň jeden znak 0,
- počet znaků 1 obsažených ve slově je dělitelný třemi.

Například slova 1101 nebo 00000 automat přijme, zatímco slova 111 nebo 0011 nepřijme. Přechodovou funkci automatu zapište ve tvaru tabulky a automat znázorněte ve tvaru přechodového diagramu. Navrhněte co nejjednodušší automat, tzn. takový, který bude mít minimální počet stavů. Minimalitu počtu stavů vašeho automatu zdůvodněte.

Příklad 2 (25 bodů)

Je dán následující program (obě zadání v Pascalu a v jazyce C jsou ekvivalentní):

```
program A2015;
var A, B, C: integer;
begin
read(A, B);
while A > B do
  begin A:=A-1; B:=B+1 end;
while B > A do
  begin A:=A+1; B:=B-1 end;
C := A*A - B*B;
writeln(C)
end.
```

```
main()  /* A2015 */
{
  int a, b, c;
  scanf("%d %d",&a,&b);
  while (a > b)
     {a--; b++;}
  while (b > a)
     {a++; b--;}
  c = a*a - b*b;
  printf("%d", c);
}
```

Určete, jak závisí výsledná hodnota proměnné `C` (tzn. výstup programu) na vstupních hodnotách proměnných `A`, `B`.

Příklad 3 (25 bodů)

Konverguje řada

$$\sum_{n=1}^{\infty} \left(\operatorname{arctg}\left(\frac{1}{n}\right) - \sin\left(\frac{1}{n}\right) \right)?$$

Příklad 4 (25 bodů)

Funkce f je dána předpisem

$$f(x) = e^{\frac{1}{x}}(x+6).$$

(i) Určete definiční obor funkce f.

(ii) Zkoumejte spojitost funkce f.

(iii) Vypočtěte limity funkce v krajních a nevlastních bodech definičního oboru funkce f.

(iv) Zkoumejte monotonii této funkce. Zjistěte, zda má funkce f lokální extrémy, a pokud ano, určete je. Nabývá funkce na svém definičním oboru největší a nejmenší hodnoty?

(v) Zkoumejte konvexitu (konkávnost) funkce f.

(vi) Určete asymptoty funkce f.

(vii) Na základě provedených výpočtů načrtněte graf funkce f.

PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKA NA NAVAZUJÍCÍ MAGISTERSKÉ STUDIUM 2015

Studijní program: Matematika
Studijní obory: MMUI

Varianta A — řešení

Příklad 1 (25 bodů)

K řešení úlohy stačí konečný automat se šesti vnitřními stavy. Pomocí stavů automatu rozlišíme, zda už byl přečten aspoň jeden znak 0 a do které zbytkové třídy modulo 3 patří dosud přečtený počet znaků 1. To dává šest kombinací odpovídajících stavům automatu A, B, C, D, E, F. Koncový z nich bude pouze stav D, který odpovídá již přečtenému znaku 0 a počtu znaků 1 dělitelnému třemi. Minimalitu počtu stavů ověříme redukcí sestrojeného konečného automatu.

	0	1	
$\rightarrow A$	D	B	A = nebyla 0, počet 1 $\pmod 3 = 0$
B	E	C	B = nebyla 0, počet 1 $\pmod 3 = 1$
C	F	A	C = nebyla 0, počet 1 $\pmod 3 = 2$
$\leftarrow D$	D	E	D = byla 0, počet 1 $\pmod 3 = 0$
E	E	F	E = byla 0, počet 1 $\pmod 3 = 1$
F	F	D	F = byla 0, počet 1 $\pmod 3 = 2$

Příklad 2 (25 bodů)

Vstupní hodnoty proměnných A, B si označíme A_0, B_0. Rozlišíme tři případy:

a) Mají-li vstupní hodnoty A_0, B_0 stejnou paritu, provede se nejvýše jeden z cyklů v programu. Proběhne podle potřeby tolikrát, až se proměnná s nižší vstupní hodnotou bude přesně rovnat proměnné s vyšší vstupní hodnotou. Obě proměnné A, B tak dosáhnou stejné hodnoty $(A_0+B_0)/2$ a proto výsledná hodnota proměnné C bude rovna $C = (A + B) \cdot (A - B) = (A_0 + B_0) \cdot 0 = \mathbf{0}$.

b) Mají-li vstupní hodnoty A_0, B_0 různou paritu a přitom $A_0 < B_0$, první z cyklů v programu se neprovede ani jednou, ve druhém cyklu se proměnná A postupně zvýší až na hodnotu $(A_0 + B_0 + 1)/2$ a proměnná B se sníží na hodnotu $(A_0 + B_0 - 1)/2$. Výsledná hodnota proměnné C bude proto rovna $C = (A + B) \cdot (A - B) = (A_0 + B_0) \cdot 1 = \mathbf{A_0} + \mathbf{B_0}$.

c) Mají-li vstupní hodnoty A_0, B_0 různou paritu a přitom $A_0 > B_0$, bude se v prvním cyklu proměnná A snižovat až na hodnotu $(A_0 + B_0 - 1)/2$ a proměnná B se zvýší na $(A_0 + B_0 + 1)/2$. Tím ale výpočet nekončí. Poté je totiž splněna podmínka druhého cyklu a jeho tělo bude provedeno přesně jednou, přičemž si obě proměnné vymění hodnoty a situace se převede na předchozí případ.

Příklad 3 (25 bodů)

Použijeme limitní srovnávací kritérium. Podle Heineho věty a l'Hospitalova pravidla platí

$$\lim_{n\to\infty} \frac{\sin(\frac{1}{n}) - \arctan(\frac{1}{n})}{\frac{1}{n^3}} = \lim_{x\to 0+} \frac{\sin(x) - \arctan(x)}{x^3} = \lim_{x\to 0+} \frac{(1+x^2)\cos(x) - 1}{3x^2(1+x^2)} =$$
$$\lim_{x\to 0+} \frac{\cos(x) - 1 + x^2\cos(x)}{3x^2(1+x^2)} = -\frac{1}{6} + \frac{1}{3} = \frac{1}{6}.$$

Existuje tedy index $n_0 \in \mathbb{N}$ takový, že pro $n > n_0$, $n \in \mathbb{N}$ je $\sin(\frac{1}{n}) - \arctan(\frac{1}{n}) > 0$. Navíc řada $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^3}$ konverguje podle integrálního kritéria. Podle limitního srovnávacího kriteria tedy konverguje i řada

$$\sum_{n=1}^{\infty} \left(\sin(\frac{1}{n}) - \arctan(\frac{1}{n}) \right)$$

a nutně i vyšetřovaná řada.

Příklad 4 (25 bodů)

(i) Definiční obor funkce je
$$D(f) = (-\infty, 0) \cup (0, \infty).$$

(ii) Z věty o spojitosti podílu dvou spojitých funkcí a ze spojitosti funkce e^x plyne spojitost funkce f v každém bodě definičního oboru $D(f)$.

(iii) $\lim_{x\to-\infty} f(x) = -\infty$, $\lim_{x\to\infty} f(x) = \infty$, $\lim_{x\to 0+} f(x) = \infty$ a $\lim_{x\to 0-} f(x) = 0$.

(iv) Snadno vypočteme
$$f'(x) = e^{\frac{1}{x}} \left(\frac{x^2 - x - 6}{x^2} \right) = e^{\frac{1}{x}} \left(\frac{(x-3)(x+2)}{x^2} \right).$$

Ze znaménka derivace dostaneme

- $f'(x) > 0$, a tedy f je rostoucí, na intervalu $(-\infty, -2)$.
- $f'(x) < 0$, a tedy f je klesající, na intervalu $(-2, 0)$.
- $f'(x) < 0$, a tedy f je klesající, na intervalu $(0, 3)$.
- $f'(x) > 0$, a tedy f je rostoucí, na intervalu $(3, \infty)$.

Funkce $f(x)$ má lokální maximum $4e^{\frac{-1}{2}}$ v bodě -2 a lokálni minimum $9e^{\frac{1}{3}}$ v bodě 3. Jelikož není funkce f na $D(f)$ omezená shora ani zdola, tak nenabývá na $D(f)$ maxima ani minima.

(v) Vypočteme druhou derivaci
$$f''(x) = e^{\frac{1}{x}} \left(\frac{13x + 6}{x^4} \right).$$

Za znaménka druhé derivace dostaneme

- $f''(x) < 0$, a tedy f je konkávní, na intervalu $(-\infty, -\frac{6}{13})$.
- $f''(x) > 0$, a tedy f je konvexní, na intervalu $(-\frac{6}{13}, 0)$.
- $f''(x) > 0$, a tedy f je konvexní, na intervalu $(0, \infty)$.

(vi) Funkce f má asymptoty $y = x + 7$ a $x = 0$.

(vii) Náčrt grafu funkce f na základě uvedených výpočtů:

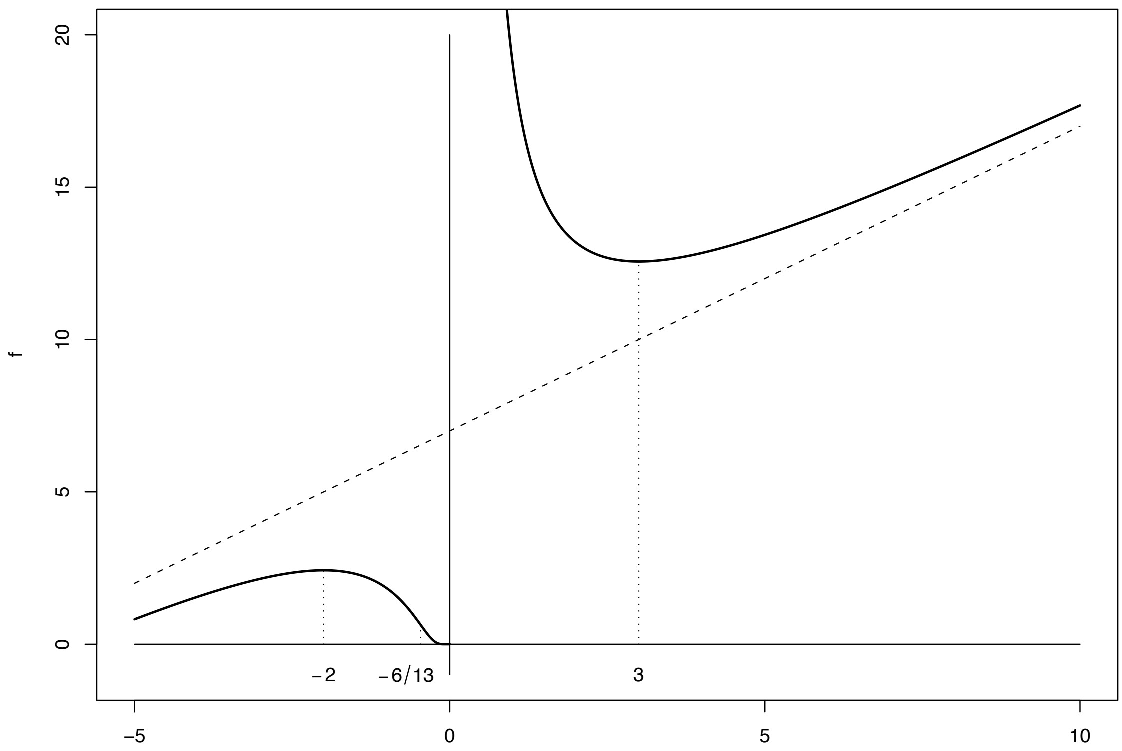
f
0
5
10
15
20
−2
−6/13
3
−5
0
5
10